

Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Individual & Society

Aralık 2020

December 2020

Yıl 10, Sayı 2, ss.279-294.

Year 10, Issue 2, pp.279-294.

DOI: <https://doi.org/10.20493/birtop.806199>

Makale Türü: Araştırma makalesi

Article Type: Research article

Geliş Tarihi: 05.10.2020

Submitted: 05.10.2020

Kabul Tarihi: 22.12.2020

Accepted: 22.12.2020

Atf Bilgisi / Reference Information

DURAKOĞLU, A. & Coşkun, H. (2020). Albert Camus'nun Veba Romanını Pandemi (Covid-19) Sürecinde Yeniden Okumak, Birey ve Toplum Dergisi, 10 (2), 279-294.

ALBERT CAMUS'NUN VEBİ ROMANINI PANDEMİ (COVID-19) SÜRECİNDE YENİDEN OKUMAK

RE-READING ALBERT CAMUS'S PLAGUE NOVEL DURING PANDEMIA (COVID-19)

Abdullah DURAKOĞLU

Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
adurakoglu06@gmail.com,

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-9687-8939

Hamit COŞKUN

Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü,
hamitcoskun2000@gmail.com,

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-5509-8717

Öz

Fransız filozof Albert Camus'nun 1947'de yayımlanan 'Veba' adlı romanında, salgınla boğuşan bir şehrin halkının yaşadığı psikososyal süreçler anlatılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, eski yıllarda yaşanan veba gerçeği ile beslenen kurgusal bir veba sürecini, günümüzde yaşanan pandemi süreciyle karşılaştırmaktır. Çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Çalışma sürecinde veba romanı ile internet ortamında elde edilen yazılı materyaller analiz edilerek birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonunda her iki

periyotta da salgının nitelendirilmesi, salgına karşı alınan önlemler ve salgın sürecinde ortaya çıkan alışkanlıklar ve insanların salgın sürecinde yaşadıkları hisler bakımından benzerliklerin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID- 19, veba, karantina, roman.

Abstract

In the novel “Plague” published in 1947 by the French philosopher Albert Camus, the psychosocial processes experienced by the people of a city struggling with the epidemic are described. This study aimed to compare a fictional plague process fed by the reality of plague experienced in the past the pandemic process experienced today. The data in this study were obtained through document analysis. During the study, plague novel and written materials obtained online were analyzed and compared to each other. At the end of the study, in both periods we have determined that there are similarities in the characterization of the epidemic, the measures taken against the epidemic, the habits that emerge during the epidemic process, and the feelings people experience during the epidemic process.

Key Words: COVID- 19, plague, quarentine, novel.

GİRİŞ

Cezayir doğumlu filozof Albert Camus tarafından kaleme alınan ‘Veba’ adlı roman ilk defa 1947’de yayımlanmıştır. Eserin konusu, Cezayir’in liman şehri Oran’da yaşanan veba salgınıdır. Romanın başında hızlı bir ticaret hayatının yaşandığı bu şehir, salgının beklenmedik bir boyuta ulaşmasıyla sessizliğe boğulur. İnsanlar tedirginlik ve çaresizlik içinde salgının çok uzun sürmeyeceğini umut ederler. Salgına karşı önlemler giderek sıklaştırılır. Doktor Rieux, Belediye Memuru Grand ve Anlatıcı Tarrou, dayanışma örneği gösterirler, ancak buna rağmen vebadan ölümler artmaya devam etmektedir. Şehirde yaklaşık on ay süren salgın, umulmadık bir biçimde sona erer.

Günümüzdeki pandemi ise tüm dünyada etkisini göstermeye devam etmektedir. Olanak ve koşulların farklı olmasına rağmen insanlar tedirginlik ve çaresizlik içinde pandeminin çok uzun sürmeyeceğini umut etmekte ve birçok insan her şeyin çok güzel olacağına yüreктen inanmaktadır. Aşı ve ilaç çalışmaları yoğunlaşsa da pandeminin ne zaman biteceğine ilişkin net bir bilgi yoktur.

COVID-19 salgınının sonucunu, sürecin halen içinde bulunmamız nedeniyle öngöremiyoruz. En iyi sonuçları ancak pandemi sonrasında görmek mümkün olabilecektir. Bu nedenle belki de tarihteki salgınları veya geçmişte yaşanan gerçeklikten kurgulanan edebi eserleri inceleyip çıkarımlar yapabiliriz. Tarihte COVID-19 gibi veba, kolera, ebola, sifiliz gibi farklı ve pek çok bulaşıcı hastalığın da pandemilere yol açtığı görülmüştür (Parıldar, 2020: 20).

1. Romanın Özeti

Romanda, bir güncenin konusunu oluşturan veba salgınının ve bu salgın etrafında cereyan eden olaylar dizisinin 1940'lı yıllarda Oran'da meydana geldiği bildirilmiştir. Romanın ilk bölümünde şehir hakkında bilgiler verilir. Romanda, genel düşünceye göre Oran'ın Cezayir'in sıradan bir Fransız ili olduğu ifade edilir. Öte yandan bir liman şehri olan Oran'ın en önemli gelir kaynağının ticaret olduğu vurgulanır (Camus, 2012: 13).

Bir yerin salgın hastalıklara maruz kalmasının nedenleri arasında hijyen eksikliği ve kuraklığı sayabileceğimiz gibi o yerin ticaret güzergahında bulunmasını da bu nedenler arasına katabiliriz. Zira insanların sık sık uğradıkları yerlerde farklı hastalıkların da baş göstermesi ihtimaller arasındadır (Kuş, 2014: 48). Bu yönüyle düşünüldüğünde Oran'ın, Cezayir'in, hatta Afrika'nın en riskli şehirlerinden biri olduğu söylenebilir.

Romanda olaylar silsilesi ikinci bölümde başlar. 16 Nisan sabahı muayenehanesinden çıkan Dr. Rieux, sahanlığın ortasında ölü bir fareyle karşılaşır. İlk başta bunu önemsemeden ayağıyla iten Rieux, sokağa geldiğinde ölü fareyi haber vermek üzere Kapıcı Michel ile görüşmek

için apartmana geri döner. Michel apartmanda fare olmadığını, birinin şaka yapmak için dışarıdan ölü fare getirmiş olabileceğini söyler (Camus, 2012: 17).

Aynı günün akşamı Rieux, apartmanın girişinde dairesine çıkmadan önce koridorun dibinde yalpalayan ıslak tüylü bir farenin küçük bir çığlıkla ağzından kan fışkırarak devrildiğini görür. Fışkıran kan, Rieux'un kafasını kurcalar. 17 Nisan sabahı Kapıcı Michel, Rieux'a koridorun ortasına birilerinin şaka yapmak için üç ölü fareyi koyduğunu söyler. Çok geçmeden Rieux, bu apartmanda oturan herkesin farelerden söz ettiğinin farkına varır (Camus, 2012: 17-19).

25 Nisan günü radyoda altı bin iki yüz otuz bir ölü farenin toplanarak yakıldığı bildirilir. Bu sayı, şehirde paniği daha da artırır. O zamana kadar, şehirde sadece sokaktaki ölü farelerden ötürü tiksinti duyuluyordu, tiksinti yerini endişeye bırakır. 28 Nisan'da ise sekiz bin ölü farenin toplandığı bildirilir. Bu dönemden sonra önlemlerin yetersizliğinden **şikâyet** edilmeye ve yetkililer suçlanmaya başlanmıştır (Camus, 2012: 25).

Nerdeyse her gün apartmandaki ölü fareleri toplayan Kapıcı Michel'in ise ateşi yükselmiş, boynunda ve koltuk altlarında şiddetli ağrılar hissetmeye başlamıştır. 30 Nisan'da ateşi birden kırk dereceye çıkan Michel, sürekli sayıklamakta ve kusmaktadır. Teşhis koyamayan Dr. Rieux, hastanın acilen tecrit edilerek ona özel bir tedavinin denenmesi gerektiğini ifade eder. Ancak Michel, aynı gün hayatını kaybeder (Camus, 2012: 30- 31). Bu dönemden sonra vaka sayısı ve vakalara bağlı ölüm sayısı hızla artar, ancak buna rağmen uzun bir süre kimse vebadan söz etmez. Şehirde salgın sözcüğü telaffuz edilse de hiç kimse bu salgının ürkütücü boyutlara ulaşacağını tahmin edememiştir.

Şehirde Dr. Rieux ile Dr. Castel, salgının veba olduğunu düşünmektedirler, ancak Dr. Rieux, bundan emin olmak için veba sözcüğünü telaffuz etmeden kendisinden daha deneyimli olan Dr. Castel'in salgın ile ilgili görüşüne başvurur. Mesleğinin bir bölümünü Çin'de icra eden ve daha önce de Paris'te bu tip vakalarla karşılaşan Castel, "siz de benim

gibi bunun ne olduğunu iyi biliyorsunuz” der. Böylelikle veba sözcüğü, romanda ilk kez ağza alınır (Camus, 2012: 44- 45).

Ölü sayısının sürekli artması üzerine Rieux, vilayete, sağlık kurulunun çağrılmasını sağlar. Kurulda söz alan Rieux, salgının acilen yayılımının durdurulması gerektiğini, aksi takdirde iki ay dolmadan şehrin yarısının öleceğini söyler. Dr. Richard, önlem alınması için vebanın resmen tanınması gerektiğini ifade eder ve bu konuda kesin bir bilgiye ulaşamadığını söyleyerek salgını tanıma konusunda çekingen davranır. Bunun üzerine Rieux, “eğer bunu resmen tanımasak bile yine de kent yarısını öldürme riski var” diyerek önlem alma konusunda kararlı olduğunu gösterir. Toplantının sonunda, vebanın tanınması ve resmen ilan edilmesi karara bağlanamasa da bazı önlemlerin hayata geçirilmesi konusunda uzlaşma sağlanmıştır (Camus, 2012: 56- 59).

Şehirde önce valilik tarafından en ücra köşelere kadar küçük beyaz duyurular yapıştırılır. Duyurularda, henüz bulaşıcı olup olmadığı bilinmeyen birkaç tehlikeli ateş vakasının Oran'da ortaya çıktığı belirtilir. Bununla birlikte bazı koruyucu önlemler alınır. Şehirde oturanlara en üst düzeyde temizlik salık verilir, bitlenenler ise dispanserlere çağırılmaya başlanır. Öte yandan aileler, hekimlerin tanı koyduğu vakaları bildirmek ve hastalarının hastane odalarında tecrit edilmesini kabul etmek zorundaydılar (Camus, 2012: 60- 61).

Önlemlere rağmen şehirde ölenlerin sayısı artmaya devam eder. Bunun üzerine Rieux, valiliğe telefon etmeye karar vererek önlemlerin yetersiz olduğunu söyler. Vali, önlemleri sıkılaştırır. Hastaların bildirim ve tecrit edilmesi zorunlu tutulur. Böylece salgın biraz geriler gibi olur ve birkaç gün boyunca yalnızca on kadar ölü kaydedilir. Sonra birdenbire sayı ok gibi yükselir. Bunun üzerine valilik, veba salgının ilan edilmesine, şehrin giriş ve çıkışlarının kapatılmasına karar verir (Camus, 2012: 70).

Şehirliler, karantina kararının hayata geçirilmesiyle ayrılık, korku gibi ortak duygular hissetmeye başlarlar, bir yandan da kişisel uğraşlara öncelik verirler. Henüz kimse salgını gerçekten kabullenmemiştir,

ancak üçüncü haftada vebadan ölenlerin sayısı üç yüz ikiye yükselir. Halkın ilk tepkileri, yöneticileri suçlamak olur (Camus, 2012: 83- 84).

Haziran ayının sonuna doğru ısınan havanın da etkisiyle ölü sayısı haftada yaklaşık yedi yüze ulaşmıştır. Gazeteler sokağa çıkma yasasını yineleyen ve karşı gelenleri hapis cezasıyla tehdit eden kararnameleer yayınlamaya başlar. Şehirde devriyeler kol gezer, artık herkes korku içinde sığağın salgının yayılmasını hızlandıracağını düşünür (Camus, 2012: 116- 117).

Veba genellikle sıcak yaz aylarında daha büyük bir tehdit haline gelen bir salgındır. Yapılan çalışmalar ve tarihsel deneyimler, vebanın etkisinin soğuk geçen kış aylarında sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Yine de hastalığın ortaya çıkışı ve yayılımını mevsimsel olarak kategorize etmek güçtür (Ayar ve Kılıç, 2017: 164).

Sıcak geçen eylül ve ekim ayları boyunca da veba etkisini sürdürmeye devam eder, sağlık kollarında çalışanlar artık yorgunluğa tahammül edemeyecek hale gelirler. Dr. Rieux, salgına karşın tuhaf bir kayıtsızlığın gelişmekte olduğunu fark eder. Arkadaşları şimdiye kadar vebayla ilgili tüm haberleri izlerken, artık bunlarla hiç ilgilenmezler. Diğer şehirliiler ise ne gazete okur ne de radyo dinlerler (Camus, 2012: 189- 190).

Aralık ayında da salgın devam eder. Veba henüz kimseyi uzun bir süre daha unutmaz. Yetkililer bu ilerleyişin durması için soğuk havalara güvenir, ancak bu beklenti kısa zamanda gerçekleşmez. Salgın bir süre daha etkisini gösterir (Camus, 2012: 255).

Ocak ayının ilk günlerinde soğuklar alışılmadık bir biçimde bastırır ve buz kristalleri gibi şehrin üzerinde asılı kalır. Bu temizlenen havada veba, birbirini izleyen düşüşler göstererek kaybolmaya yüz tutar. Salgının bu beklenmedik gerilemesi umut edilenin ötesinde bir şey olsa da şehirliiler sevinmek için acele etmezler (Camus, 2012: 265- 266).

O zamana kadar başarısı tartışılan aşısı Castel'in serumu, birdenbire başarı kazanır. Doktorların aldığı ve önceleri hiçbir sonuç vermeyen önlemlerin her biri birden etkili olur. Yine de şehirde hiçbir şeyin değişmediği söylenebilir. Ancak daha yakından bakınca insanların daha da

rahatlamış olduğu hatta bazen gülümsedikleri görülür (Camus, 2012: 266- 267).

Halk, ocak ayının ilk haftaları bu gizli coşku içinde yaşar. İstatistikler öylesine düşer ki, doktorlar kuruluna danışan Valilik, salgının sona ermiş olarak görülebileceğini duyurur. Buna rağmen sakınım düşünceyle kent kapılarının iki hafta daha kapalı kalacağı, tedbirlerin de bir ay daha sürdürülebileceği duyurulur. Ancak herkes, bu duyuruları kaygıyla eklenmiş maddeler olarak görür ve 25 Ocak akşamı şehri neşeli bir coşku kaplar (Camus, 2012: 269).

Güzel bir şubat sabahı kentin kapıları açılır. Şehirde gündüz ve geceleri eğlenceler düzenlenir. Aynı zamanda uzak denizlerden gelen gemiler limanlara yönelirken garlarda trenlerin dumanları tütmeye başlar. Böylece o gün, ayrı düşmekten ötürü acı çekenler için buluşma günü olur (Camus, 2012: 288).

Bir günde trafik yoğunluğu hissedilir biçimde artar ve sayıları giderek artan arabalar sokaklarda güçlkle ilerlemeye başlar. Aynı zamanda eğlence yerleri ağzına kadar dolar (Camus, 2012: 291).

Vebayla birlikte korku da biter ve sarmaş dolaş olan kollar arasında insanlar birbirlerine en derin anlamıyla şimdi sürgünün ve ayrılığın ne demek olduğunu anlatırlar. Vebanın kent kapılarını kapadığı günden itibaren herkes, yalnızca ayrılığı yaşamış ve o insana özgü sıcaklıktan ayrı düşmüştü. Artık sokakta insanlar birbirleriyle buluşur ve kutlamalar düzenlerler (Camus, 2012: 191- 192).

Romanın sonunda ikinci dalga endişesi ifade edilir. Doktor Rieux, insanların, vebanın hiçbir zaman yok olmadığından, yıllarca mobilyalarda, çamaşırlarda uykuya daldığından, odalarda, mahzenlerde, sandıklarda ve kağıtlarda beklediğinden haberleri olmadığına farkındadır. Ona göre, belki de bir gün, insanların bir mutsuzluk yaşaması ya da bir şeyler öğrenmesi için veba, kendi farelerini uyandırıp tekrar insanların ölmesine neden olabilir (Camus, 2012: 303).

2. Pandemi Süreci ile Veba Romanındaki Benzerlikler

31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü'ne bağlı Çin Ülke Ofisi, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmiştir. 7 Ocak 2020'de bu türden bir virüs daha önce insanlarda tespit edilmediğinden yeni bir koronavirüs olarak tanımlanmıştır. Daha sonra 2019-nCoV hastalığının adı COVID-19 olarak kabul edilmiş ve virüs SARS CoV'e yakın benzerliğinden dolayı SARS-CoV-2 olarak adlandırılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 salgınının 30 Ocak 2020'de "uluslararası boyutta halk sağlığı acil durumu" olarak nitelendirmiştir. Salgının başladığı ilk ülke olan Çin'in dışında 113 ülkede daha COVID-19 vakalarının görülmesi ve virüsün yayılımı nedeniyle 11 Mart 2020'de bu hastalık pandemi olarak tanımlanmıştır (Bilimsel Danışma Kurulu, 2020: 5).

Romandaki salgın ise yalnız Oran şehrini etkisi aldığından epidemi olarak tanımlanmış ve epidemi (salgın) kavramını ilk kullanan Rahip Paneloux olmuştur (Camus, 2012: 26). Romanda salgının resmen ilan edilmesinden sonra, şehirliler veba salgını ile diğer felaketler arasında karşılaştırmalar yapmaya başlamışlardır. Romanda bu salgın, Oranlılar tarafından büyük bir felaket olarak görüldüğünden savaşa benzetilir.

Romanda anlatıcının ağzından araya giren yazar, insanların çoğunun vebalar gibi savaşların da insanları hazırlıksız yakaladığını düşündüklerini ve bir savaş patlak verdiğinde insanların bunun uzun sürmeyeceğine inandıklarını iddia eder. Çünkü insanlara göre, savaş çok aptalca olduğundan kısa sürmelidir. Aynı biçimde diğer felaketlerin de insana yakışmayacağı ve başa gelse de kısa süreceği düşünülür. Bu nedenle anlatıcı, insanların felaketleri, gerçek dışı ve geçip gidecek kötü bir rüya olarak nitelendirdiklerini iddia eder (Camus, 2012: 45- 46).

Romanda veba, aynı zamanda mücadele edilmesi gereken bir düşman olarak görülmekte ve yaşanan süreç en çok da bu nedenle savaşa benzetilmektedir. Romanda salgınla etkin bir biçimde mücadele edilmesi için Dr. Rieux önderliğinde ekipler oluşturulur (Camus, 2012: 164). Mücadele ve dayanışma romanda sıklıkla adı geçen kavramlar arasında yer alır.

Yazara göre, sonuçları ne olursa olsun mücadele etmek, hatta yenilginin geleceğini bilerek mücadele etmek, başkaldırmaktır. Başkaldıran insan, ölümün getirdiği sonucu yadsır. Ölüme karşı savaşmak, yaşamın anlamını istemek, hiçlik için mücadele etmek demektir (Camus, 1998: 105).

Pandemi döneminde yaşanan süreç de tıpkı romandaki gibi en çok savaşa, koronavirüs ise en çok düşmana benzetilmektedir. ABD Başkanı Donald Trump başta olmak üzere, İtalyan Başbakanı Giuseppe Conte ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, görünmez bir düşmana karşı zor bir mücadele içinde olduğuna yönelik açıklamalarda bulunmuşlardır. Her üç lider de düşmanın görünmez olduğunu vurgulamış ve mücadelenin de bu nedenle zor olduğunu iddia etmişlerdir.

ABD Başkanı, Trump, “Koronavirüs ile mücadelede silahlı kuvvetlerimizin etkinliğini artırıyoruz. Çünkü kimse bizim kadar bir savaşa hazır değil ve şu an görünmez bir düşman ile savaşıyoruz” ifadelerini kullanmıştır www.timeturk.com/trump-gorunmez-bir-dusman-ile-savasiyoruz/haber-1420958 (Erişim Tarihi: 07.08.2020). İtalya Başbakanı Conte, yeni tip koronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle daha önce görülmemiş bir krizle karşı karşıya olduklarını ve görünmez, sinsi bir düşmanla savaştıklarını belirtmiştir. www.aa.com.tr/tr/dunya/italya-basbakani-conteden-kovid-19-aciklamasi-gorunmez-ve-sinsi-bir-dusmanla-savasiyoruz/1779759 (Erişim Tarihi: 07.08.2020). Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ise, görünmez düşmana karşı zor bir savaşın yürütüldüğünü ifade etmiştir www.sputniknews.com/turkiye/202004101041796719-erdogan-gorunmez-dusmana-karsi-zor-bir-savas-yurutuyoruz (Erişim Tarihi: 07.08.2020). Böylece romanda insanların veba ve savaş gibi felaketlere yönelik genel düşünce ve tutumlarının ne kadar gerçekçi olduğu ve günümüz için de geçerli olduğu söylenebilir.

Romanda mücadele edilen salgına karşı alınan en sert önlem, karantinedir. Karantina uygulamasının hayata geçirilmesiyle sokaklarda canlılık son derece azalmış, ancak evlerden inlemeler yükselmeye başlamıştır (Camus, 2012: 116- 117). İmkân ve olanakların değişmesi ve gelişmesine rağmen günümüzde birçok ülkede de pandemi sürecinde alınan en etkili önlem, karantinedir. Özellikle Çin ve Hindistan gibi

Uzakdoğu ülkelerinde karantina uygulaması uzun süre devam etmiş ve bu uygulama çerçevesinde birçok şehirde sert uygulamalar hayata geçirilmiştir. Sert uygulamaların gerçekleştirildiği şehirlerden biri de salgının merkezi olan Wuhan'dır.

Wuhan şehri ve bu şehrin bulunduğu Hubei eyaleti karantina altındayken kaçmaya çalışanlara karşı köylülerin silahlı devriye gücü oluşturduğuna ilişkin videolar paylaşılmıştır. Bu görüntülerde köylülerin ellerine mızraklar, palalar hatta tüfekler olarak kontrol noktalarında nöbet tuttukları görülmektedir <https://tr.sputniknews.com/yasam/202001291041285236-cindeki-salgininin-merkezinden-kacanlara-karsi-komsu-koyler-yollar-kapatti-kontrol-noktaları-ve/> (Erişim Tarihi: 28.10.2020).

Günümüzde pandemi günlerinde tüketim alışkanlıklarında da değişiklikler gerçekleşmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün alkollü içkilerin COVID-19'a karşı hiçbir faydası olmadığını bildirmesine rağmen günümüzde virüsten koruduğu düşünüldüğünden bazı ülkelerde alkol tüketimi artmıştır www.posta.com.tr/dunya-saglik-orgutu-acikladi-alkol-tuketimi-corona-viruse-iyi-gelir-mi-haber-fotograf-2250126-2 (Erişim Tarihi: 14.08.2020). Bu ülkelerden biri de ABD'dir. ABD'nin Ulusal Sağlık Enstitüleri bünyesindeki Alkol Bağımlılığı Enstitüsü Müdürü George Koob ülke genelindeki toplam tüketimin ciddi boyuta vardığını ifade etmiştir. Bunun diğer bir nedeni de, insanların alkol yoluyla negatif hissiyatlardan bir süre olsa da uzaklaşmak istemesidir <https://www.amerikaninsesi.com/a/abdde-corona-salginisi-sirasinda-alkol-tuketimiartti/5418347.html> (Erişim Tarihi: 14.08.2020).

Romandaki anlatıcı da şarap ve alkol ticaretinin birinciyi sırayı aldığından söz ederek, kentte çok içildiğini söyler. Şehirdeki bir kafede "temiz şarap mikrobu öldürür" duyurusunun asılmasıyla halkın, daha önce de sahip olduğu alkolün bulaşıcı hastalıklardan koruduğuna olan inancını iyice güçlendirdiği ifade edilir (Camus, 2012: 85).

Romanda başta Cizvit Papazı Rahip Paneloux olmak üzere din-dar insanların bir bölümü ise vebanın Tanrı'nın bir cezası olduğuna inanmaktadır. Şehirdeki katedralde kalabalık bir cemaate vaaz veren

Paneloux, tarihte ortaya çıkan bazı felaketlerin kibirlileri dize götürdüğünü söyler. Ona göre, veba, Firavun'a da diz çöktürmüştür. Romanda bu vaazın şehirliler üzerinde etkisi olduğu ifade edilmiştir (Camus, 2012: 99- 100; 105). Romandaki gibi, koronavirüs de benzer bir biçimde bazı insanlar tarafından Tanrı'nın insanlara verdiği bir ceza olarak görülmektedir. Buna inanlardan biri de Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko'dur. Koronavirüs salgınını, çevreye verilen zarar ve yanlış yaşam tarzından dolayı Tanrı'nın insana verdiği bir ceza olarak nitelendiren Belarus Devlet Başkanı Lukaşenko, virüsü Tanrı'nın bir tokadı olduğunu ifade etmiştir <https://tr.sputniknews.com/koronavirus-salgin/202004251041907257-lukasenko-koronavirus-yanlis-yasayan-insana-tanrinin-cezasi> (Erişim Tarihi: 15.08.2020).

Öte yandan insanların bir bölümü, yazın gelmesiyle birlikte koronavirüs salgının yayılımının yavaşlayacağına inanmaktadır. Bilim insanlarının çoğu da buna uygun açıklamalarda bulunmuştur. Bu konuyla ilgili açıklama yapan Harvard Üniversitesi Bulaşıcı Hastalıklar Merkezi Müdürü Mark Lipsitch, koronavirüs salgınının bitmeyeceğini, hatta gelecek kış etkisini, önceki kış döneminden daha da artırarak sürdüreceğini ancak yaz aylarında yayılımının yavaşlayacağını ifade etmiştir <https://www.amerikaninsesi.com/a/s%C4%B1cak-havalar-salg%C4%B1n%C4%B1-yava%C5%9Flat%C4%B1r-m%C4%B1-harvard-uzman%C4%B1-yan%C4%B1tlad%C4%B1/5329097.html> (Erişim Tarihi: 15.08.2020).

Romanda ise bunun tam aksi bir beklenti söz konusudur. Şehirliler, yazın gelmesiyle birlikte daha da karamsar hale gelirler. Kasım ayında başlayan salgın, haziranda da etkisini sürdürmekte olduğundan ölü sayısı artarak devam etmektedir. Şehirliler, daha da endişelenirler. Herkes, korku içinde sıcakların giderek artmasının salgının yayılmasına daha çok etki edeceğini düşünür (Camus, 2012: 117).

Romanda, yazın gelmesiyle birlikte sıkı karantina uygulanır. Kenar mahallelerde ve teraslı evlerde dahi canlılık azalır. Mahallelerde tüm kapılar kapanır, insanlar artık kapı eşiğine dahi çıkamazlar. Kepenkler ise örtülür (Camus, 2012: 116).

Romanda salgın tedbirleri kapsamında karantinadan sonra en çok önem verilen kurallardan biri mesafe, diğeri ise temizliktir. Oran şehrinde dükkân ve sokaklarda insanlar hastalığın bulaşma riski korkusuyla birbirlerine sırtını dönerler ve birbirinden uzak durmaya çalışırlar. Lokantalarda ise güven vermek amacıyla servis takımlarının kaynatıldığını bildiren duyurular asılır (Camus, 2012: 124- 125).

Günümüzde de salgın tedbirleri kapsamında karantina ve maske-den sonra en çok mesafe ve temizliğe önem verilmektedir. Türkiye’de vaka ve vefat sayılarında bir miktar artış gözlemlendiğine dikkat çeken Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan temizlik, maske ve mesafeye verdiği önemi, ‘TAMAM’ kelimesiyle sloganlaştırmış ve bu türden tedbirlere uyulmadığında vaka sayılarının arttığını ifade etmiştir <https://www.haberturk.com/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-tmm-temizlik-maske-ve-mesafe-2719195> (Erişim Tarihi: 24.09.2020). Günümüzde vaka sayılarının rüzgarla ve nüfus yoğunluğuyla arttığına ilişkin kanıtlar da ortaya çıkmaktadır (Coşkun, Yıldırım ve Gündüz, 2020: 1-2). Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu şehirlerde rüzgâr, havada olan virüsün yayılımını artırmakta ve bu durum vaka sayısını artırıyor görülmektedir. Benzer şekilde rüzgarın güçlü bir etken olduğunu gösteren diğer güncel araştırma bulguları da bulunmaktadır (Peng, Wang, Ga, Zhang, Zhang & Li, 2020: 2-3).

Romadaki Oran halkı da rüzgârın salgını artıracaklarını düşünmektedir. Şehirliler, rüzgârı mikrop taşımakla suçlarlar. Şehirdeki bir otel müdürü, rüzgârın işleri karıştırdığını açıkça ifade etmektedir (Camus, 2012: 170).

Günümüzdeki gibi romanda da günlük vaka ve ölü sayılarıyla ilgili istatistikî tablolar düzenlenmekte ve buna ilişkin veriler halka duyurulmaktadır. Romanda bu işi, Tarrou üstlenmiştir. Birkaç hafta önce Oran’a yerleşen Tarrou, büyük bir otelde kalmaktadır. Onun tespit ettiği sayılar doğru olmakla birlikte resmi belge niteliğindedir. Zira Tarrou, tespit ettiği sayılar hakkındaki bilgileri önce şehrin yöneticilerine iletmektedir (Camus, 2012: 32, 33; 39).

Yazara göre, ölüm bir istatistik ve resmi iş olunca, bu dünya işlerinin iyi gitmediği anlamına gelir. Çünkü bu durum ölüm gibi, yaşamın da soyutlaşması, başka bir ifadeyle resmi bir nitelik kazanarak genelin konusu olması anlamına gelmektedir (Camus, 1994: 45).

Günümüzde pandemi sürecinde birçok ülkede cenaze törenleri de resmi bir iş haline gelmiştir. Çünkü birçok ülkede cenaze törenleri resmen konulan kurallar çerçevesinde düzenlenmektedir. Bu ülkelerden biri de İtalya'dır.

Vakaların arttığı dönemde İtalya'da cenaze törenlerinin en fazla on beş aile üyesinin katılımıyla yapılabileceğine karar verilmiştir. Ayrıca törenlerin mümkünse açık havada, katılımcılar arasında mesafe bırakılarak ve maskeyle yapılması kararlaştırılmıştır <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52435762> (Erişim Tarihi: 28.10.2020).

Romanda da cenaze işlerinin formalite haline geldiği ifade edilmektedir. Oran Valiliği, akrabaları, tören alanından uzak tutmakla sorumluydu. Ailelerin yalnızca mezarlığın kapısına gelmelerine göz yumuluyordu (Camus, 2012: 176).

SONUÇ

Veba romanında toplumun yaşadıkları süreçler ile koronavirüs salgınında günümüzde bazı toplumların yaşadıkları süreçler arasında belirgin benzerlikler bulunmaktadır. Tablo 1'de, toplumların birlikte yaşadıkları süreç adlandırılmış ve yaşanan süreçlerin benzerliği esas alınarak veba romanındaki toplumun yaşadıkları süreçler günümüzdeki bazı ülke toplumlarının yaşadıkları süreçlerin her biriyle eşleştirilmiş ve aynı satırda gösterilmiştir.

Tablo 1. Veba Romanı ile Günümüzdeki Pandeminin Karşılaştırılması

Süreç	Günümüzde	Veba Romanında
Salgının savaşa benzetilmesi	ABD Başkanı, İtalyan Başbakanı ve Türkiye Cumhurbaşkanı, görünmez bir düşmana karşı zor bir mücadele içinde olduğuna yönelik açıklamalarda bulunmuştur.	İnsanlar, vebalar gibi savaşların da insanları hazırlıksız yakaladığını düşünürler. Bir savaş patlak verdiğinde bunun uzun sürmeyeceğine inanırlar (Camus, 2012: 45).
Alkol tüketiminin artması	Dünya Sağlık Örgütü'nün alkollü içkilerin koronavirüse karşı hiçbir faydası olmadığını bildirmesine rağmen günümüzde virüsten koruduğu düşünüldüğünden bazı ülkelerde alkol tüketimi artmıştır. Bu ülkelerden biri de ABD'dir. ABD'nin Ulusal Sağlık Enstitüleri bünyesindeki Alkol Bağımlılığı Enstitüsü Müdürü George Koob ülke genelindeki toplam tüketimin ciddi boyuta vardığını ifade etmiştir.	Romandaki anlatıcı da şarap ve alkol ticaretinin birinciyi sırayı aldığından söz ederek, kentte çok içildiğini söyler. Şehirdeki bir kafede "temiz şarap mikrobi öldürür" duyurusunun asılmasıyla halkın, daha önce de sahip olduğu, alkolün bulaşıcı hastalıklardan koruduğuna olan inancının iyice arttığı ifade edilir (Camus, 2012: 85).
Cenaze törenlerinin yapılma şeklinin değişmesi	Türkiye'de morg ve define hizmetlerinde gasilhane çalışanları eldiven, N95 maske, gözlük/yüz koruyucu ve sıvı geçirmez önlük kullanmaya başlamışlardır.	Cenaze alayı kaldırılmıştı. Gündüz ölenler ise hiç beklenmeden toprağa veriliyordu (Camus, 2012: 176).
Sosyal Mesafe ve Hijyen İçin Alınan Önlemler	Dünyanın birçok ülkesinde pandeminin bulaşma riskine karşı vatandaşlara maske, mesafe ve temizlik uyarılarının yapıldığı ve insanların önemli bir bölümünün bu tedbirlere uyduğu görülmüştür.	Dükkân ve sokaklarda insanlar hastalığın bulaşma riski korkusuyla birbirlerine sırtını döner, uzak durmaya çalışır. Lokantalar, güven vermek amacıyla servis takımlarının kaynatıldığını bildiren duyurular asarlar (Camus, 2012: 124).
Rüzgârın vaka sayısını artırdığına ilişkin inanç	Koronavirüsün günümüzde rüzgarla ve nüfus yoğunluğuyla arttığına dair kanıtlar ortaya çıkmaktadır.	Romanda Oran halkı rüzgârın da salgını artıracığını düşünmektedir. Şehirli, rüzgârı mikrop taşımakla suçlarlar. Şehirdeki bir otel müdürü, rüzgârın işleri karıştırdığını açıkça ifade eder (Camus, 2012: 170).

KAYNAKLAR

1. Telif Eserler

- Ayar, M; Kılıç, Y.(2017). Osmanlı'da vebanın sona erişine dair bir değerlendirme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*: 163- 181.
- Camus, A. (1994). *Denemeler*. (Çev: S. Eyüboğlu ve V. Günyol). İstanbul: Say Yayınları.
- Camus, A. (1998). *Başkaldıran İnsan*. (Çev: T. Yücel). İstanbul: Can Yayınları.
- Camus, A. (2012). *Veba*. (Çev: N. T. Öztokat). İstanbul: Can Yayınları.
- Camus, A. (2012). *Sisifos Söyleni*. (Çev: T. Yücel). İstanbul: Can Yayınları.
- Coşkun, H.; Yıldırım, N. and Gündüz, S. (2020). The spread of COVID-19 virus through population density and wind in Turkey cities, *Science of the Total Environment*: 1-6.
- COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 14 Nisan 2020.
- Kuş, C. (2014). Geç Ortaçağ'da meydana gelen veba salgınlarının demografik ve iktisadi etkileri üzerine bazı düşünceler. *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*: 45- 57.
- Parıldar, H. (2020). Tarihte bulaşıcı hastalık salgınları. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*: 19- 26.
- Peng, B., Wang, S., Ga, T., Zhang, H., Zhang, J., & Li, J. (2020). Treatment of the new coronavirus pneumonia caused by inflammatory storm from the perspective of dampness toxin complicated by wind. *World Chin Med*: 1-7.

2. İnternet Kaynakları

- www.timeturk.com/trump-gorunmez-bir-dusman-ile-savasiyoruz/haber-1420958 (Erişim Tarihi: 07.08.2020).
- www.aa.com.tr/tr/dunya/italya-basbakani-conteden-kovid-19-aciklamasi-gorunmez-ve-sinsi-bir-dusmanla-savasiyoruz/1779759 (Erişim Tarihi: 07.08.2020).

- www.sputniknews.com/turkiye/202004101041796719-erdogan-gorunmez-dusmana-karsi-zor-bir-savas-yurutuyoruz (Erişim Tarihi: 07.08.2020).
- <https://www.posta.com.tr/dunya-saglik-orgutu-acikladi-alkol-tuketimi-corona-viruse-iyi-gelir-mi-haber-fotograf-2250126> (Erişim Tarihi: 14.08.2020).
- <https://www.amerikaninsesi.com/a/abdde-corona-salgini-sirasinda-alkol-tuketimiartti/5418347.html> (Erişim Tarihi: 07.08.2020).
- <https://tr.sputniknews.com/koronavirus-salgini/202004251041907257-lukasenko-koronavirus-yanlis-yasayan-insana-tanrının-cezasi> (Erişim Tarihi: 15.08.2020).
- <https://www.amerikaninsesi.com/a/s%C4%B1cak-havalar-salg%C4%B1n%C4%B1-yava%C5%9Flat%C4%B1r-m%C4%B1-harvard-uzman%C4%B1-yan%C4%B1tlad%C4%B1/5329097.html> (Erişim Tarihi: 15.08.2020).
- <https://www.haberturk.com/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-tmm-temizlik-maske-ve-mesafe-2719195> (Erişim Tarihi: 24.09.2020).
- <https://tr.sputniknews.com/yasam/202001291041285236-cindeki-salgınınin-merkezinden-kacanlara-karsi-komsu-koyler-yollar-kapat-ti-kontrol-noktalari-ve/> (Erişim Tarihi: 28.10.2020).
- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52435762> (Erişim Tarihi: 28.10.2020).